

SLOVENSKI VESTNIK

Celovec • petek • 4. junij 1999

štev. 22 (3016) • letnik 54 • cena 10 šil. • 0,73 evra

Se nam obeta ponovna zaostritev odnosov?

Preklic razpisa ravnateljskih mest na štirih ljudskih šolah na območju veljavnosti manjšinskega šolskega zakona, nadalje nove in agresivne zahteve po ločevanju v šolstvu po etničnih oziroma jezikovnih kriterijih odpirajo vprašanje, ali bo pod deželnim glavarjem Haiderjem spet prišlo do zaostritve medetničnih odnosov.

Na eni strani se določene politične sile v deželi zahtevajo po ločevanju in ugotavljanju manjšine nikoli niso odpovedale – tem silam je deželni glavar prav gotovo zavezan – na drugi pa politični zemljevid kaže, da je vpliv svobodnjakov na južnem Koroškem – tudi po teh volitvah – slabši, kot npr. na zgornjem Koroškem. Iz tega bi lahko sledila svobodnjaška taktika, da ponovno spolitizirajo manjšinsko vprašanje, ker je že v preteklosti z »etnizacijo politike« bila uspešna. S tem bi lahko razširjala svoj vpliv na južnem Koroškem, kajti pričakovati je, da se bosta obe ostali stranki ponovno ujeli »v past etnizacije politike«.

Iz vidika slovenske manjšine je treba poudariti konvencijo Sveta Evrope, ki predvideva »medkulturni dialog« med manjšino in večino in ki seveda zavrača ločevanje po etničnih kriterijih. To konvencijo je avstrijski parlament – tudi z gla-

sovi svobodnjakov – že ratificiral. Svet Evrope je prvič uvedel tudi nek kontrolni mehanizem za preučevanje možnih konfliktnih potencialov. Sprožitev postopka pred Svetom Evrope je vsekakor mogoč.

Na drugi strani pa gre v bistvu za vprašanje, ali bodo politične elite v deželi spoznale potrebe časa, ki govorijo v prid

dvo- in večjezičnosti, v prid oprtosti in konstruktivnemu sožitju kot viru kreativnosti in prosperitete dežele.

In ne nazadnje se v luči tega postavlja tudi vprašanje dalekoglednosti slovenskih elit, ki so – vsaj nekatere – v preteklih letih tudi gradile svojo populistično politiko na ločevanju po etničnih kriterijih. -an

Velik uspeh Danice! MePZ Danica iz Šentprimoža je pretekli teden na 4. koroškem zborovskem temovanju dosegel najboljše ocene in se vrnil z odličjem. stran 5

Preberite

ŠOLSTVO

Preklic razpisa za ravnateljska mesta na dvojezičnih šolah na Koroškem buri duhove. S komentarjem Rezike Iskre **Stran 2**

TRST

Umril je pisatelj z meje – Fulvio Tomizza. Irena Destovnik o Istranu, ki je verjel v skupnost, organizirano na nadnacionalnem principu **Stran 4**

TINJE

Na Zablatnikovem dnevu inštituta Urban Jamnik so se strokovnjaki posvetili vprašanju etnologije in narečja **Stran 5**

ROŽ

Koča nad Arihovo pečjo bo stara 30 let **Stran 7**

PREBLISK

■ *Poslušam konference za medije, Nata in nemškega obrambnega ministrstva. Že sedemdeset dni trajajo letalski napadi na Jugoslavijo in vojaška predstavnik Jertz in Klimbach poročata o velikih vojaških uspehih Nata, politična predstavnik Shea in Scharping pa o političnih. Le nekaj se je spremenilo: fraza o humanitarni vojni in parola, da so napadi usmerjeni le proti Miloševiću in njegovemu režimu, sta nekako izginili.*

Nato doslej ni dosegel kaj več, kot srbsko ljudstvo potisnil v še večjo krizo, saj mu je s skoraj štirideset tisoč napadi razbil veliko težko zgrajene infrastrukture, ogromno tovarn preskrbovalne industrije, mnogo stano-

vaj in drugih objektov splošnega standarda, pobil veliko civilistov. Preko sto milijard dolarjev škode mu je storil, baje celo več kot nacistična vojska v drugi svetovni vojni. Vse to bo plačal srbski narod z zategnjenim pasom, z mizernimi plačami, z nizkim standardom.

Na kolena!

Nato ni bil uspešen. Raumbouillet je mrtev, na vrsti je predlog skupine 8 z Rusijo, z Združenimi narodi, aktualen je spet zavrnjeni srbski predlog iz marca. Nato Miloševića ni spravil na kolena, le srbski narod je pahnil v hudo bedo. To je torej človekoljubna vojna! **J. R.**

**Pesem
ne pozna
meja**

Sobota
5. 6. '99 • 20.30

Kulturni dom Pliberk Privediteljja:
SPD »Edinost« v Pliberku
in Slovenska prosvetna zveza

CELOVEC

Haiderjev ček

Zgaga okoli Haiderjevega čeka se nadaljuje. Potem ko je deželni glavar napovedal uvedbo čeka za oskrbovanje otrok kot poskusni projekt v Deutsch Griffnu, občini s svobodnjaškim županom, SPÖ poziva koroške matere k pritožbi zoper Haiderja. Po oceni nekega strokovnjaka uvedba nasprotjuje načelu enakega obravnavanja.

Deželnemu glavarju se sicer takih pritožb najbrž ni treba bati, vendar bi dejstvo prevare volilcev predstavljalo prekršek proti vedenjskemu kodeksu FPÖ. Ta ob kršenju volilnih obljub predvideva postopek pred sodiščem stranke.

Pred volitvami v Evropsko unijo

13. junija bodo v članicah Evropske unije volitve v evropski parlament. Teden dni pred volitvami v Avstriji, kjer se je predvsem vprašanje nevtralnosti razvilo v osrednjo volilno temo, se napoveduje tesen volilni izid. Javnomenjske ankete uvrščajo svobodnjaško stranko pred socialdemokratsko. To pa čeprav ravno glavni kandidati FPÖ in SPÖ v javnosti niso najbolj znani. Bolj poznana sta namreč kandidata ljudske stranke in Zelenih. Izredno znan je tudi kandidat Krščansko-socialne aliance Karl Habsburg, ki tokrat nastopa z lastno stranko, a nima najboljših izgledov za mandat v evropskem parlamentu. Tesno bo lahko tudi za Liberalni forum.

IZJAVA ZSO

Kvalifikacija naj bo merilo v dvojezičnem šolstvu

»ZSO odklanja vsakršno obliko ločevanja v šolstvu na podlagi jezikovno-etničnih kriterijev,« je poudaril predsednik ZSO dr. Marjan Sturm. Vsak, ki si je pridobil ustrežno kvalifikacijo – neglede na narodnostno pripadnost – ima vse možnosti, da se poteguje za mesto ravnatelja. To je že zdavnaj praksa. Zato je vsakršna razprava o neenakopravnosti enega dela učiteljev neutemeljena, je še poudaril Sturm. Nadalje je napovedal sejo sosveta, na kateri bodo razpravljali o tem vprašanju in sicer tudi iz vidika mednarodnopravnih dokumentov, kot so to Okvirna konvencija Sveta Evrope in drugi.

ÖSTERREICHISCHE LAGERGEMEINSCHAFT
MAUTHAUSEN
IN ZUSAMMENARBEIT MIT DEM BM FÜR INNERES

Mauthausen Aktiv
Kärnten/Koroška

5. mednarodni spominski dan ob nekdanjem koncentracijskem taborišču Ljubelj – sever

Sobota, 12. junija 1999, ob 9.30, na avstrijski strani mejnega prehoda Ljubelj.

Govoril bo predsednik avstrijskega državnega sveta dr. Heinz Fischer

KOMENTAR

Rezika Iskra,
predsednica Strokovnega
pedagoškega združenja

Imeti enake možnosti – to zelo lepo in dobro zveni. Vsak otrok v naši deželi Koroški ima, kar se tiče izobraževanja, enake možnosti. Samo – treba jih je seveda koristiti. To velja tako za otroke s slovenskim materinim jezikom kot za tiste, ki govorijo doma izključno nemško. Vsi imajo možnost, da se od 1. razreda ljudske šole dalje učijo tudi slovensko. Tisti starši, ki mislijo odprto in nekoliko dalje, vedo, če več znaš, več veljaš in lažje dobiš službo.

Vse jasno in logično za vsakega pametno in trezno mislečega človeka.

Ne tako za deželnega glavarja Haiderja. Imeti enake možnosti –

po Haiderju – pomeni enojezičnost namesto dvojezičnosti. To me spominja na butalce, pri katerih je slabša kvalifikacija lahko več vredna. Imeti enake možnosti, za Haiderja torej pomeni, da za ravnatelje nastavi ljudi, ki se nekaj niso hoteli učiti slovensčine, ali pa niso bili zmožni naučiti se drugega deželnega jezika.

Ti ljudje po moji logiki niso usposobljeni za izvajanje nalog ravnatelja na dvojezični

šoli. V vsakem poklicu imajo kandidati z višjo kvalifikacijo prednost pri nastavitvi na odgovorno mesto.

In Haider tudi zelo rad štrpacira besedo »kontrola«. Kako pa si predstavlja vodjo dvojezične šole, ki nima pojma o dvojezični didaktiki, ki učitelju ne more za nasveti stati ob strani, ki mu ne more pomagati, ki ga (če je to Haiderjeva

Demontaža?

želja) ne more kontrolirati? Kako more nekdo, ki nima pojma o dvojezičnem šolstvu, informirati starše o delu in pouku v dvojezičnem razredu?

Taka dejanja, kot je razveljavitev razpisov dvojezičnih ravnateljskih mest na dvojezičnih šolah, ne ustrezajo evropskemu duhu. Spominjajo me na Miloševićovo politiko. Haider se je hvalil, da ga je volil lep del Slovencev. Ali v zahvalo začenja z demontažo dvojezične šole?

skih nadrodnih skupnosti. Med bivanjem na Koroškem je skupina absolvirala obsežen program. Med drugim so si ogledali razne južnokoroške kraje, primer dvojezičnega pouka, predvsem pa so se posvetili domači likovni umetnosti. Tako je akademski slikar Valentin Oman dijakom osebno pokazal svoja poglobljena dela. Učitelji so želeli tudi pokazati, kako tradicija in pokrajina sooblikujeta način življenja in kako se le-ta izraža v umetniških delih. Ob tem so šolarji tudi sami risali in pisali besedila na kraju samem.

Rezultate tega pogumnega projekta, ki ga vodi mag. Veronika Filzmaier-Staček, bodo v zadnjem šolskem tednu predstavili v okviru posebne razstave v svoji šoli na Dunaju. -red

obeh deželah. Ta cilj naj bi dosegli z različnimi ukrepi za povišanje strokovne kompetence in geografske mobilnosti. Tako bodo učitelji in učenci obeh dežel imeli tudi možnost za izmenjavo strokovnega znanja in izkušenj.

Internet že povezuje poklicne šole na Koroškem in v Sloveniji in omogoča stalno aktualiziranje vednosti in skupno oblikovanje pouka prek meje. Vajenci, ki iščejo delo, dobijo v internetborzi pregled o obstoječi ponudbi vajeniških mest. Urejeno je tudi šolsko omrežje (intranet), ki povezuje vse poklicne šole na Koroškem.

Poslanec v evropskem parlamentu Hubert Pirker (ÖVP) je ob tej priložnosti pozval, naj se podobni projekti vlagajo v čim večjem številu. Saj so se tudi sredstva za medregionalne projekte nazadnje potrojila. -red

DVOJEZIČNO ŠOLSTVO

Haider na napačni poti

Pred dobrima dvema tednoma je predsednik društva Kärntner Heimatdienst (KHD) na tiskovni konferenci v Celovcu zahteval preureditev dvojezičnega šolskega sistema in kot idealno rešitev navedel ločene šole. Pretekli teden pa se je deželni glavar Jörg Haider oglasil v svoji funkciji kot šolski referent in umaknil razpise za ravnateljska mesta na dvojezičnih šolah v Dobrli vasi, Kazazah, Djekšah in Diči vasi. Raz-

šolstvo«. Zavzel se je za ravnatelje z dvojezično kvalifikacijo, češ da gre v teh primerih izključno za šole z dvojezičnimi učenci. Haiderjevo namero je ocenil kot politični spodrseljaj, ki da z moderno šolsko pedagogiko nima nobenega opravka. Z ozirom na nadaljnji razvoj je Olip opozoril še na to, da je vsako spremembo na področju dvojezičnega manjšinskega šolstva treba videti v direktni povezavi s členom 7 ADP, ki je v

Spomin iz 80-let – protest zoper ločevanje otrok

log: Haider se ne strinja s tem, da bi slovensko govoreči kandidati na dvojezičnih šolah imeli pri imenovanju kako prednost.

Napačna pot

Zastopniki osrednjih slovenskih organizacij so vest sprejeli s kritiko oz. ogorčenjem. Predsednik ZSO Marjan Strum je Haiderjevo pot označil kot napačno. Napačno se mu tudi zdi gledati na vprašanje ravnateljev zgolj z narodnostnega vidika. Predsednik Narodnega sveta Nanti Olip pa je v tej zvezi govoril o »prvem napadu na dvojezično

pristojnosti zvezne vlade. Zato bo NSKS o dogodkih nemudoma obvestil pristojno ministristvo za pouk.

Dvojezičnost in ravnatelji

V zakonu o učiteljskem službenem pravu iz leta 1984 sicer ni izrecno zapisano, da morajo ravnatelji dvojezičnih šol imeti tudi dvojezično kvalifikacijo. Vendar zakon o šolskem pouku iz leta 1974 potrebo te kvalifikacije vsekakor implicira.

CELOVEC

Haider vabil k okrogli mizi

V petek, 21. maja, je novi deželni glavar vabil predstavnike tako imenovanih združenj ljudske kulture na diskusijo ob okrogli mizi. Vabilu se je odzval precej širok kot tudi pisan spekter koroške tradicije. Poleg že precej okostenelega predsednika Heimatdiensta, J. Feldnerja in predstavnikov Abwehrkämpferbunda ter razno raznih Landsmannschaftov in Kameradschaftov so se razgovora udeležili tudi zastopniki pomembnih združenj pevcev, plesnih skupin, amaterskih gledališč ter izobraževalnih ustanov. Prišli pa so tudi zastopniki koroških Slovencev.

Haider je v uvodnem referatu poudaril, da se bodo subvencije v bodoče delile bolj pravično in enakomerno kot v preteklosti in da pač bo nasploh vse boljše. Precej časa je posvetil

tudi vprašanju, kdaj gre za ljudsko kulturo in kdaj za visoko umetnost. Glavna izpoved je bila, da se morata obe vrsti aktivnosti enakomerno podpreti, kar pa v preteklosti menda ni bilo tako. Po uvodnem referatu Haiderja je njegov svetovalec Möltzer (znan po debati na temo Umvolkung) poimenoval tri delovne skupine, ki naj bi v obliki delavnic izdelali predloge za novo deželno vlado.

Sledila je kratka predstavitev udeležencev in diskusija. Zastopnik ZSO in SPZ Filip Ogris-Martič je pri tem pozdravil skupno prireditev, vendar izpostavil, da filozofija ZSO ni, da se kultura deli v ljudsko in neko višjo, temveč da se le-ti med sabo pogojeta in druga od druge črpata; kot uspešen tovrsten primer je navedel k & k center v Šentjanžu. Nadalje je najavil, da se bosta SPZ in ZSO tekoče diskusije in delavnic udeleževale ter da sta zelo radovedni, v kakšno smer se bo ubrana pot razvijala.

-red

Podobno se je izrazil tudi predsednik Enotne liste Andrej Wakounig, ki vidi v Haiderjevi potezi »najhujši napad na dvojezično šolstvo« v zadnjih desetih letih. Pozval je deželnega glavarja, naj takoj preklicuje ustavitve razpisa in se spomni leta 1989 sklenjenega kompromisa. Nadalje je Wakounig menil, da je samoumevno, da je samo dvojezičen učitelj – neglede na narodno pripadnost – lahko ravnatelj dvojezične šole.

Na ponedeljkovi tiskovni konferenci EL in Liberalnega foruma se je tudi poslanec v evropskem parlamentu Friedhelm Frischenschlager pokazal »globoko razočaranega«.

Marjeta Einspieler v tiskovni izjavi KPÖ opozarja, da Haiderjev podvig ni samo butalski in nestrokovni, saj je usmerjen proti kvaliteti in kvalifikaciji šolskega osebja, temveč da bi znal postati preračunan uvod v novo nacionalistično kampanjo proti dvojezičnemu šolstvu, ki jo je Heimatdienst že napovedal.

Na javnost so se obrnili tudi mandatarji EL v prizadetih občinah in v odprtem pismu deželnemu glavarju prosili v interesu plodnega sožitja obeh narodov v teh občinah, naj svojo odločitev razveljavi.

Primer Šentpavel

Prosteste je žel šolski referent nedavno tudi v Šentpavlu v Labotski dolini. Kandidata šole sta FPÖ in ÖVP sploh prezli in deželni vladi predložili listo s kandidatom FPÖ na čelu, se pritožujejo socialdemokrati. Mesto so ponovno razpisali, vendar Haider tega baje niti ni vzel na znajnje. »Haider govori vedno o objektivizaciji in vključevanju strašev in učiteljev pri imenovanju ravnateljev«, kritizira deželni poslanec Hans-Peter Schlagholz (SPÖ), »realnost pa je žal povsem drugačna. Na vse pretege poskušajo proti volji šol uveljaviti FPÖ-jevce.« A. L.

KOROŠKA – DUNAJ

Spoznati kulturo Slovencev

14 dijakinj in dijakov 4. c razreda gimnazije z likovnim težiščem v dunajskem okraju Wieden se je od 25. do 30. maja mudilo na Koroškem, kjer so pogloblje spoznali življenje in kulturo koroških Slovencev. Obisk je bil višek projekta »Hiša z mnogimi okni«, v katerem so vsi sodelovali prostovoljno. Že ves semester so se ukvarjali z narodnimi skupnostmi v Avstriji in z dvojezičnostjo. Ob tem so se v posebnem pospeševalnem tečaju seznanjali z zgodovino, kulturno dediščino, književnostjo in seveda likovno umetnostjo avstrij-

CELOVEC

Ministrica Gehrler obiskala vajence

Pretekli petek je v Minimundusu potekalo srečanje med zvezno ministrico Elisabeth Gehrler, zastopniki koroškega šolstva in poklicnimi šolami. Prisostvovala je tudi delegacija ravnateljev poklicnih šol iz Slovenije in Koroške. Povod srečanja je bil gospodarsko-pospeševalni projekt »Mobilnost delovne sile«, ki ga vodi mag. Picej (SGZ).

Čezmejni projekt »Mobilnost delovne sile« naj bi zagotovil in pospeševal sodelovanje med poklicnimi šolami na Koroškem in v Sloveniji. Njegov cilj je, da se ustvarijo pogoji za poklicno izobraževanje, ki je prilagojeno kvalifikacijskim zahtevam v

LIF/CELOVEC

Slovenija čim prej v EU

Poslanec Liberalnega foruma (LIF) v evropskem parlamentu Friedhelm Frischenschlager se je na tiskovni konferenci izrekel za čimprejšnji pristop Slovenije v EU. To bi bil signal za regijo Evropa, je poslanec dejal, poleg tega pa naj bi bil pristop tudi v avstrijskem interesu. Opozoril je na študije, po katerih po pristopu Slovenije niti ni pričakovati masovne migracije delovnih sil iz Slovenije, temveč prej obratno. Pogoji pa je, da Slovenija izpolni pogoje unije. Gospodarski položaj Slovenije je po besedah Frischenschlagerja dober in ocenjuje, da bo nadaljnji potek najbolj odvisen od politične volje. Zamude je ugotovil le na področju uprave in prava. Glede Nemcev v Sloveniji je menil, da je treba zgodovino pustiti za seboj, manjšini pa dati možnost, da se kulturno spet najde.

Vmesna bilanca razdejanja

Natove bombe da niso naperjene proti srbskemu ljudstvu, temveč proti vojaškimi in strateškimi ciljem – s temi besedami so politiki še pred kratkim mirili evropsko javnost. Danes, po več kot dveh mesecih neprestanega bombardiranja, ne more biti več dvoma, da se je NATO odločil uničiti civilno infrastrukturo države in njenih inštitucij. Povzemamo članek Michela Chossudovskega, ki ga je objavil po 14 dneh Natovega napadanja v nemškem listu UZ. Razdejanje se je medtem kajpada dramtiziralo.

Nato napada z najnovejšo vojaško tehnologijo in v nemo, ki je enkratna v novejši zgodovini in je mnogo hujša kot so bila bombardiranja v drugi svetovni in vietnamski vojni. Bombe ne padajo samo na industrijske obrate, letališča, elektrarne, telekomunikacijska podjetja, železniško mrežo, mostove in skladišča goriva, usmerjene so tudi na šole, zdravstvene centre, otroška zavetišča, vladne stavbe, cerkve, muzeje, samostane in zgodovinska mesta.

Infrastruktura in industrija

Cestno in železniško omrežje je razdejano. Uničenih ali poškodovanih je več tisoč industrijskih obratov, produkcija potrošnih dobrin je onemogočena. Pol milijona ljudi je po jugoslovanskih virih izgubilo delovno mesto, ker so bombe uničile njihove obrate. Dva milijona ljudi nima nikakih dohodkov več in tudi nobene možnosti, da bi si zagotovili minimalne možnosti za preživetje. Po zapadnih cenitvah so bombe v Jugoslavi-

ji (v prvih 14 dneh) uničile imovino, vredno več kot 100 milijard dolarjev.

Bombardiranje stanovanjskih četrti

Bombardirali so vasi brez kate-regakoli vojaškega pomena, in stanovanjske četrti v vseh večjih mestih (»kolateralna škoda«). Razrušili so središče Prištine, kjer so stale tudi zasebne zgradbe. Beograjsko središče so zadele razpršilne bombe, velik del stavb je zgorel. Mednarodni center za mir in pravico (ICPJ) poroča: »Ni ga mesta v Jugoslaviji, velikega ali malega, ki bi mu bili prizanesli.«

Civilne žrtve

Tako Nato kakor tudi jugoslovanski uradi zmanjšujejo število civilnih žrtev. Ni nobenega dvoma, da je Nato povročil humanitarno katastrofo. Bombe so v največji meri odgovorne za pregon ljudi iz domovine. Bombe ubijajo ljudi brez ozira na narodnost ali vero. Kosovski samostanski dekanat poroča o

prvem tednu bombardiranja: »V pretekli noči je manevrirna raketa zadela stari del mesta v Džakovici, kjer živijo večini Albanci, in je upepelila vrsto hiš. Natovi napadi niso nič dru-

gega kot barbarska agresija, ki tepe predvsem nedolžno civilno prebivalstvo, bodisi srbsko, bodisi albansko.«

Ekološke nevarnosti

Bombe so usmerili na rafinerije in skladišča s tekočimi surovinami in kemikalijami; na ta način so okužili okolje in prebivalstvo izpostavili emisijam strupenih plinov. Po besedah Branislava Bažića, srbskega ministra za varstvo okolja, »se agresorji lažejo, ko trdijo, da merijo samo na vojaške cilje in da se držijo mednarodnih konvencij. Uporabljajo ilegalno orožje, kot so to razpršilne bombe, napadajo ci-

proizvajalca zdravil v Jugoslaviji, ki je naseljen v predmestjih Beograda. Eksplozije so sprostile paro, ki je težko onesnažila okolje. Prebivalce so pozvali, naj se zaščitijo s plinskimi maskami, vendar teh nima skorajda nihče. Ogrožena je tudi preskrba Beograjčanov s pitno vodo, odkar so bombardirali Žarkovo, kjer jo pripravljajo.

Bolnišnice in šole

Nato je zadel vrsto bolnišnic in zdravstvenih centrov, ki jih je ali težko poškodoval ali pa vsem uničil, med temi je 13 najvažnejših bolnišnic v državi. Poškodovani ali uničeni so nad 150 šol, med temi tudi otroška zavetišča. Iz jugoslovanskih virov je mogoče razbrati, da trenutno več kot 800.000 dijakov in študentov zaradi vojnih razdejanj ne more v šolo ali na univerzo. Praktično tudi ni več nobene predšolske ustanove, ki bi bila še sposobna delovati.

Cerkve, samostani in zgodovinski kraji

Nato je sistematično napadal cerkve, samostane, muzeje, javne spomenike in zgodovinske kraje. Med drugim je zadel tudi samostan v Gračanici (14. stoletje), patriarhat v Peči (13. stoletje), samostan v Rakovici in utrdbo Petrovaradin, torej objekte, ki štejejo h kulturni dediščini evropske civilizacije, ki so navedeni v vseh enciklopedijah sveta in so na Unescovem seznamu svetovnih kulturnih dobrin.

(se nadaljuje)

Razhajanja pri zelenih

CELOVEC/LINZ. Da je za izstop Avstrije iz tako imenovanega Natovega »Partnerstva za mir«, je odgovoril zeleni evropski parlamentarec Voggenhuber na vprašanje iz publike, ki se je znašla pretekli teden na prireditvi v Celovcu. Obsodil je Natov napad na Jugoslavijo, ki je prelomil mednarodno pravo, določila Združenih narodov, nemško ustavno določilo idr., ki uničuje Jugoslavijo in njene prebivalce, destabilizira celoten Balkan in resno ogroža mir v Evropi. Krivice, ki se gode na Kosovem, se čedalje bolj izkazujejo kot gola pretveza za agresijo na evropsko državo, saj bombe niso in ne bodo koristile ne enemu Albancu ali Srbu ali pripadniku katerekoli druge narodnosti v Jugoslaviji.

S to oceno se Voggenhuber ni razlikoval samo od svojih sogovornikov na celovškem podiju, temveč se očitno razhaja tudi z zveznim vodstvom avstrijskih Zelenih, ki si njegovih ocen ni osvojilo.

Zapustili so stranko

Ker zvezno vodstvo avstrijskih Zelenih 13. aprila – istega dne, ko se je v Nemčiji pokazala na

strankinem kongresu Zelenih razpoka med nasprotniki vojne in njenimi zagovorniki – ni obsodilo Natovega napada na Jugoslavijo in je namesto tega podprlo linijo nemškega zunanjega ministra Fischerja, je konec maja zapustilo stranko 16 članov na Zgornjem Avstrijskem; med njimi so občinski odbornik iz Linza, dva kandidata za avstrijski parlament, dva tajnika linške stranke in okrajni govornik za Freistadt in Perg. Svojo odločitev utemeljujejo tudi z očitkom, da zvezno vodstvo od-

Koroška pomoč Albancem

Pretekli teden je krški škof Egon Kapellari v albanski vasi Puke uradno odprl taborišče za begunce s Kosova, ki so ga v zadnjih tednih zgradili s pomočjo koroške Caritas. Taborišče se nahaja na severu države in bo nudilo prostora za 1000 oseb.

Potovanje v Albanijo je krški škof nadaljeval z obiskom avstrijskega begunskega taborišča

klanja aktivno sodelovanje v avstrijskem protivojnem gibanju, da nastopa za ukinitve pravice veta v Varnostnem svetu ZN, kar bi ZN dokončno spremenilo v podaljšano roko ZDA, in ker podpira sklepe za militarizacijo EU. »Postali smo člani zelene stranke, ker smo bili prepričani, da se je z njo mogoče boriti proti neoliberalizmu in militarizaciji. Ob primeru Natove vojne proti Jugoslaviji ugotovljamo, da Zeleni niso več ta stranka«, ker da se »prilagajajo nemškim Zelenim«, ki so »vojni na široko odprli vrata« – pravijo v svoji tiskovni izjavi.

v Shkodri, zaključil pa ga je v Tirani, kjer je salezijanskemu redu predal kuhinjsko poslopje, ki ga je poklonila prav tako koroška Caritas.

Že pred odhodom v Albanijo je škof opozoril na dolžnost solidarne pomoči pregnancem. V dani situaciji da ni samo potrebna solidarnost s pregnanci s Kosova, temveč tudi s sosednjimi državami kot je npr. Albanija, ki so s sprejetjem tako visokega števila beguncev že presegle meje svojih zmogljivosti.

Za vojno namesto za socialo

Vojno proti Jugoslaviji finansirajo iz proračunskih sredstev, ki so pravzaprav namenjena socialni zaščiti oz. socialnemu zavarovanju (Social Security). Na to dejstvo je opozorila Carolyn Lochhead v članku, ki ga je objavila 6. maja v San Francisco Chronicle.

Ameriški predsednik Clinton je bil svojčas obljubil, da bo vtaknil tudi zadnji penny presežka iz zveznega ameriškega proračuna v socialno zaščito, in

to vse dotlej, da bo ta program rešen nelikvidnosti. Po začetku vojne proti Jugoslaviji pa so Clinton in obe stranki v kongresu to obljubo požrli. Do 140 milijard dolarjev bodo zdaj preusmerili v finansiranje vojne na Balkanu – iz sredstev, ki so bila namenjena socialni.

Očitno se bo podobno preusmerjanje zgodilo tudi v Evropi. Finančni ministri držav-članic EU oziroma ECOFIN se od ponedeljka tega tedna ukvarjajo s tem vprašanjem. Računati je treba z novimi »varčevalnimi paketi« in krajšanji proračunskih sredstev.

Ekološka vojna

Nato vodi ekološko vojno proti Jugoslaviji – to je glavna izpoved referata prof. dr. Krusewita s Tehnične univerze v Berlinu, ki je pretekli teden prišel predavati v Celovec na povabilo kandidatke KPÖ za volitve v parlament EU Marjete Einspieler. Z načrtnim usmerjanjem – tudi mednarodno prepevedanih – bomb na skladišča s

tekočimi surovinami zastruplja okolje v Beogradu, Prištini ter drugod po Jugoslaviji in ga kontaminira z orožjem, ki vsebuje osiromašen uran. Na ta način ne ubija samo danes, temveč uničuje in ogroža na dolgi rok življenjske pogoje cele regije ter zdravje ljudi na Balkanu. Ekološki izvedenci v Grčiji – edini zunaj Jugoslavije, ki se resno ukvarjajo z ekološkimi posledicami bombardiranja – opozarjajo, da bodo posledice čutili tudi ljudje v Avstriji.

ZABLATNIKOV DAN V TINJAH

Narečje v etnologiji

Letošnji Zablatnikov dan v domu v Tinjah je Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik posvetil temi narečje v etnologiji. Sicer je narečje pravzaprav raziskovalno področje jezikoslovcev, vendar se tudi etnologi pri zapisovanju vsakdana ljudi in skupnosti pogosto srečujejo prav z narečjem. Potem pa soočeni z vprašanjem, kako naj ga zapisujejo.

Mag. Martina Piko, znanstvena vodja inštituta, je kot etnologinja in slavistka uvodoma opozorila na to problemsko polje in menila, da bi posredovanje osnovnega znanja o narečni razčlenjenosti slovenščine v okviru študija etnologije bistveno olajšal pristop etnologov do dialektov. Za zdaj je zapisovanje narečnih izrazov vsekakor še dokaj neenotno. Inštitut Urban Jarnik sam pa poskuša uporabljati čim bolj preproste zapise, ker svoje objave namenjajo širšemu krogu bralcev. Kot po-

Dr. Naško Križnar

seбно razveseljivo pa je Pikova označila, da so se pri inštitutu javili člani krajevnih društev, ki bi radi zapisovali narečne izraze v domačih krajih. Konkretno gre za raziskavo ledinskih imen v okolici Baškega jezera.

Seminarski dopoldan z osrednjim prispevkom dr. Ludvika Karničarja je bil v znamenju razprav o zapisovanju narečij, popoldne pa so se udeleženci ukvarjali z drugimi možnostmi dokumentacijskega dela. Dr. Naško Križnar je zavzeto predstavil svojo analizo 260 posnetkov iz 20 domačih videoarhivov na Koroškem. Opozoril je tudi na pomen oddaje Dober dan Koroška, ki da ji gre zasluga, da ljudje v javnosti zdaj raje govorijo v narečju. Sploh pa da je ORF tudi za etnologue bogat vir.

Dr. Herta Laussegger je pokazala metode raziskovanja za nekatera tematska področja s pomočjo videodokumentacije, mag. Piko in mag. Uši Sereinig sta predvajali primere pripovedovanja v narečju. Lok predavateljev pa je zaključil mag. Bertej Loger s prispevkom o ljudskih pesmih v narečju. A. L.

DOBRLA VAS

Mladi se učijo glasbene improvizacije

V Dobrli vasi je bil 29. maja zaključni koncert mladih glasbenikov, ki so obiskovali ustvarjalno delavnico slovenskega glasbenika, skladatelja in umetniškega fotografa Lada Jakše. Imeli so 10 srečanj v dveh starostnih skupinah, na katerih so se predvsem posvečali glasbeni improvizaciji, skupinskemu in solističnemu muziciranju, spoznavanju različnih vrst zvoka in instrumentov ter sproščnemu izražanju samega sebe skozi zvok in besedo.

Takšno muziciranje seveda zahteva veliko mero poslušanja za ostale glasbenike, občutek za izražanje skupne zvočne in vsebinske ideje ter zbranost za prepričljivo improviziranje na lastnem glasbilu. Vse to so mladi iz Dobrle vasi predstavili pred polno dvorano poslušalcev vseh starosti, ki so jih nagradili z navdušenim aplavzom.

Pomebna izkušnja

Z dodatkom vred smo slišali dvanajst skladb. Med njimi jih je bilo sedem aranžiranih in improviziranih na osnovi pesmi koroških in slovenskih poetov. Prav to povezovanje glasbenega in literarnega sporočila skozi osebni izraz posameznika in skupine je bila pomebna izkušnja za mlade. Energija besede jih je spodbudila za nenavadne in večkrat glasbeno zelo pogumne improvizacije. Poleg akustičnih

instrumentov in seveda glasu smo slišali tudi ambientalne in druge elektronske zvoke sintetizatorja, s katerim so se mladi v delavnici lahko dobera spoznali.

Takšnega načina ustvarjalnega in raziskovalnega dela na običajnih glasbenih šolah skoraj ne srečamo. To nas lahko res čudi, ker je prav na ta način učencem mnogo lažje približati teoretične elemente glasbe, saj se jih ne učijo na pamet, temveč jih spoznavajo z neposredno lastno ustvarjalno zvočno izkušnjo.

Še podobnih srečanj

Pobuda za to glasbeno delavnico je po nekaj sodelovanjih z glasbenikom Ladom Jakšo prišla s strani gospe Anice Rutar, ki se v okviru SPD »Srce« iz Dobrle vasi trudi najti nove poti ustvarjalnega pedagoškega dela z mladimi na področju glasbe, spoznavanja slovenske literature in skupinske ustvarjalne komunikacije. Mladi so z navdušenjem sprejeli takšen drugačen in nenačuden pristop povezovanja glasbene in besedne improvizacije, Lado Jakša pa je koncertu dodal še lastno multivizijo, solo improvizacijo s pihali in klaviaturami na likovno fotografsko zgodbo, kakršne predstavlja ob svojih avtorskih razstavah.

Občinstvo so predvsem navdušili muzikalnost, ustvarjalni polet in zbranost mladih glasbenikov, organizatorju in mentorju pa so potrdili smisel in pomembnost takšnega dela. Vsi skupaj si še želijo podobnih srečanj, pa čeprav je bistvo improvizacije v tem, da je vedno enkratna in neponovljiva, a prav zato tako vabljiva in zanimiva.

MONOGRAFIJA »MOJSTROVINE SLOVENIJE«

Srečanja s sodobnimi rokodelci

Konec marca je v Ljubljani pri založbi Rokus izšla monografija prof. dr. Janeza Bogataja z naslovom Mojstrovine Slovenije: srečanja s sodobnimi rokodelci, ki sta ji uvodne besede napisala predsednik republike Slovenije Milan Kučan in predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti prof. dr. France Bernik. Knjiga je izšla tudi v nemškem, angleškem, italijanskem in francoskem jeziku ter v posebni, ročno oštevilčeni bibliofilski izdaji z avtorjevim podpisom. Izdelke v knjigi predstavljenih rokodelcev si je do konca maja možno ogledati na mednarodni razstavi na ljubljanskem gradu, v koprodukciji Založbe Rokus in TV Slovenija pa je nastala tudi istoimenska televizijska serija štirinajstih dokumentarnih filmov.

Roka in kruh

Danes se v Sloveniji presenetljivo veliko število ljudi ukvarja z rokodelstvom, ki ga Bogataj pojmuje tako kot področje delovanja, ki zgodovinski spomin z izdelavo replik zgolj ohranja kot tudi tisto, ki ne črpa spoznanj zgolj iz dediščine, temveč hkrati upošteva spoznanja sodobnega oblikovanja. V Sloveniji se izraza domača in umetnostna obrt vedno bolj umikata izrazu rokodelstvo, ki ponovno postavlja v ospredje ustvarjalca, ki je izdelek izdelal s svojimi rokami. Ali kot zapiše avtor: »Ne naredi moka kruha, ampak roka!« Knjiga je predvsem prikaz izjemne ustvarjalne pestrosti. Številni med seboj različni prostori prispevajo različne surovine, ustvarjalnost, ki se je v preteklosti napajala v različnih med seboj prepletajočih se kul-

turah v slovenskem prostoru, danes črpa iz sodobnega oblikovanja, tradicionalnim izdelkom pa išče nova področja uporabnosti. Kar je bilo včasih nujno

za preživetje, lahko danes služi zgolj dekorativnosti. Avtor izpostavi odnos do naravnega okolja kot eno največjih vrednot, ki jo današnjemu človeku lahko ponudi dediščina. V preteklosti so ljudje predmete za vsakdanjo uporabo izdelovali iz surovin svojega neposrednega okolja. Ne samo, da so s tem poskrbeli za naravno okolje samo, tudi tisto, kar jim je le-to ponudilo, so znali uporabiti praktično brez preostanka ali pa so le-tega vrnili v naravo.

Nezaposlenost in umetnost

Bogataj je v svoji prvi knjigi z naslovom Domače obrti na Slovenskem, ki je izšla leta 1989, predstavil rokodelsko de-

diščino, kamor je spadalo predvsem izdelovanje uporabnih predmetov. V teh desetih letih se je na področju rokodelstva v Sloveniji veliko spremenilo.

da stavki mestoma zvenijo nepovezani. Večer je zaključila Aleksandra Tehovnik iz Slovenskih Konjic. Njena poezija je bila tokrat od vseh najbolj »praktična« oziroma najbolj situacijska. Vseeno pa, kljub strukturalni enostavnosti, ni zašla na področje golega najstniškega pomilovanja samega sebe.

Bojan Wakounig

Matija Nared, Katharina Kaufmann, Tim Wüster in Aleksandra Tehovnik

DUNAJ – KSŠSD

Literarni večer – »Ob soju sveč«

Še pišejo študentje in še se jih poslušajo. Tudi na Dunaju. In tudi v Klubu slovenskih študentov. V petek, 28. maja, smo povabili štiri med seboj dokaj različne mlade pesnike, ugasili luči v in se ob brljenju številnih sveč predali poslušanju sadov literarnega ustvarjanja.

Prvi je oral ledino Matija Nared iz Dobca pri Cerknici. Njegove pesmi, nastale predvsem v obdobju trde osebne preizkušnje, so znale prav kmalu pritegniti občinstvo. Druga na vrsti je bila Katharina Kaufmann, Korošica iz Trga, ki je kot edina med gosti večera tudi že izdala lastno zbirko (Gewortet, Mohorjeva, 1997). Za Katharino je dočkal svoj trenutek Tim Wüster, trenutno najbolj ustvarjalen med mlajšo

generacijo pišočih Slovencev na Koroškem. Tim je kot edini bral poleg lirike tudi še odlomke iz svoje proze, v kateri pa je, toliko kritike naj bo dovoljeno, preveč mozganja in želje po intelektualnih ugotovitvah, tako

Največ zaslug za to ima Obrtna zbornica Slovenije, kjer deluje posebna komisija za vrednotenje in ocenjevanje rokodelskih izdelkov. Bogataj povečano število rokodelcev v zadnjem času pripisuje tako povečani nezaposlenosti kot vedno kvalitetnejši kulturi poslovnih daril. Tako je danes v Sloveniji registriranih okoli petdeset temeljnih rokodelskih dejavnosti, znotraj katerih obstajajo še druge, s temeljnimi povezane panoge. Seveda pa je na področju rokodelstva tudi precej nerešenih ali slabo rešenih vprašanj. Danes je v vsej državi le ena šola, in sicer čipkarska šola v Idriji, se pa tudi na nekaterih drugih šolah počasi vpeljuje sodobno ustvarjanje na temeljih dediščine. Po drugi svetovni vojni je bilo namreč prekinjeno pred tem obdobjem dobro vpejano šolanje bodočih mojstrov in je prenašanje znanja potekalo le še po družinski liniji. V tej reprezentativno zasnovani monografiji se Bogatajeva ustvarjalna energija prepleta z vso lepoto fotografij Janeza Pukšiča in oblik Žareta Kerina.

Irena Destovnik

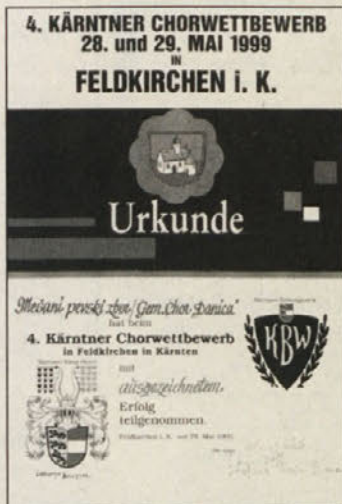
TRG/FELDKIRCHEN

»Danica« odlikovana

»Na tekmovanju mora zbor v enem dnevu dati od sebe sto odstotkov. Uspeh je odvisen od mnogih faktorjev kot npr. od dnevnega glasbenega razpoloženja zbora ali žirije. Neuspeh bi lahko potlačil vso moralo, zato se doslej takih stvari nismo lotevali.«

Letos pa je zborovodja MePZ »Danica« iz Šentprimozja mag. Stanko Polzer začutil, da je njegov zbor dosegel nivo, s katerim se lahko v vsakem primeru meri z drugimi zbori. Zaradi tega so se pevci tudi v marljivih pripravah pripravljali na 4. koroško zborovsko tekmovanje v Trgu. Zbor je vložil veliko truda in časa, kar je bilo tudi za zborovodjo precej presenetljivo, saj so njegovi pevci z vso vnemo podpirali skupni cilj. Šolanje glasu v malih skupinah, porazdelitev zbora na kvartete in individualne priprave včasih po trikrat na teden so kazali, da se nahaja na pravi poti.

»V preteklosti sem se raje izogibal takih tekmovanj, saj bi lahko šlo veliko mimo«, je dejal Stanko Polzer. Toda po večjih projektih kot so to bile predvsem zborovsko-orkestrske skladbe (»Carmina Burana« ali Mozartova »Krönungsmesse«) smo bili končno tako daleč. Sodelovanje na tem tekmovanju 28. in 29. maja med 21 drugimi

Izrez iz odlikovanja »Danica«

zbora (v 4 skupinah) je bil poseben projekt za »Danico«.

Zbor je na tekmovanju izvajal obvezno nemško romantično pesem Felixa Mendelssohna Bartholdija »Mailied«, obdelavo ziljskih pesmi, ukrajinsko pesem in nemško narodno. »Za nas je bilo pomembno uveljavljanje med nemško govorečimi

sosedi in zaradi tega nam je bilo v izredno zadoščenje, da smo prav mi morali na slavnostnem koncertu ob koncu prireditve še enkrat izvesti »Mailied« kot vzorno interpretacijo pesmi«, se je odlikovanja svojega zbora veselil zborovodja.

Pri praznovanju do jutranjih ur v kulturnem domu v Šentprimozju se je Polzer še enkrat zahvalil svojim pevcem in nastajali so že kar novi načrti. V bližnji prihodnosti naj bi se izoblikoval izrazit zborovski zvok in poleg tega naj bi se utrjevale zmogljivi-

Zborovodja Stanko Polzer

vosti posameznih pevcev. Takoj po uspehu pa so člani »Danice« tudi začeli razmišljati o tem, da bi se udeležili najzahtevnejšega slovenskega zborovskega tekmovanja »Naša pesem«, ki je vsako drugo leto (torej spet leta 2001) v Mariboru. Po tem odlikovanju zagotovo upravičen cilj za »Danico« v prihodnosti.

OB SMRTI FULVIA TOMIZZE

Svet umira s smrtjo slehernega človeka

Le nekaj dni pred smrtjo Fulvia Tomizze so v Trstu predstavili njegovo zadnjo knjigo z naslovom »V jasnini noči«. Na koncu »Boljšega življenja«, enega svojih tudi v slovenščino prevedenih romanov, je zapisal: »Tega res nisem vedel, da svet umira s smrtjo slehernega človeka«. Bati se je, da se je z njegovo smrtjo svet, sposoben spoštovanja drugega, še bolj skrčil. Tomizza je bil eden tistih maloštevilnih ljudi, katerega »izbire so bili prestopki zoper običajno razmišljanje zdrave pameti«.

Zdrava pamet namreč deli ljudi na Italijane, Hrvate, Slovence ... Tomizza, ki je bil tako kot vsi Istrani mešanec vseh treh, pa se nikoli ni počutil zakoreninjenega v nobenem od svetov, v katerih je živel. Rojen leta 1935 v Materadi pri Umagu, je živel v stalnem občutku nepripadnosti. Sam si je izbral identiteto pisatelja ob meji. Mejo je, kljub temu, da je v boju za enakost med ljudmi že zdavnaj izgubil vse utvare, označil kot prostor prepletajočih se različnosti. Verjel je edino v skupnost, organizirano na nadnacio-

Fulvio Tomizza

nalnem principu in kljub izgubljenim iluzijam rad živel to mnogost, to vmesnost, pri čemer žal ni imel veliko podpore.

Bil je med tistimi Istrani, ki so leta 1955 zapustili Istro in odšli živeti v Trst. Nikoli ni razumel sovraštva Tržačanov do v Trstu živčih Slovencev, ki se je po tem dogodku še povečalo. Na temelju tega, kar se je dogajalo v njegovi rojstni vasi, je nastala njegova prva knjiga, on pa je z njo postal hkrati pisatelj in človek sprave. Vse njegove knjige so bile nerazdružljivo povezane z njegovim življenjem.

Čeprav med obe dogajanji ni postavil enačaja, je o posledicah

tistega, kar je fašizem prizadejal Slovincem, in tistega, kar se je Italijanom v Istri dogajalo med leti 1945 in 1955, v enem od intervjujev povedal tole: »In spretelo me je, da so vse diktature enake, žrtve pa so si med seboj podobne kot brat bratu. Tisti pa, ki so bili prej zatirani, so potem postali zatiralci.« Tomizza ne dela velikega njegova naklonjenost Slovincem (manjšinam, zatiranim), temveč to, da zna biti kritičen tudi do njihovih dejanj.

Za kritike je bil človek italijanske kulture in slovanske krvi. Bil je dobitnik številnih italijanskih in evropskih literarnih nagrad, leta 1986 je z *Zaročencema iz ulice Rosetti* postal prvi nagrajenec Vilenice, nagrade Društva slovenskih pisateljev. V slovenščino so prevedeni še romani *Materada*, *Miriamino mesto* in *Boljša življenje*. Tik pred izidom je prevod knjige iz leta 1992 z naslovom *Krivična razmerja*, dogovarjajo pa se tudi o prevodu romana *Franziska*, kjer je glavna junakinja Slovenka, razpeta med Krasom in Trstom.

Fulvio Tomizza je spadal med tiste maloštevilne evropske intelektualce, ki ni prevzel za današnji čas tako značilne brezbriznosti do vsakdanjih problemov svojega okolja in je kljub izgubi iluzij do konca vztrajal v svoji etični držbi.

Irena Destovnik

K & K-CENTER ŠENTJANŽ »Von Ötzi bis Big Bruno«

To je naslov knjige, ki sta jo napisala Helena Verdel in Andreas Pittler o avstrijski zgodovini. Posebnost knjige je v tem, da veselo in s krepko porcijo humorja opisuje preteklost naše alpske dežele. V njej najdemo odgovore na vprašanja, zakaj so Avstrijci naselili ravno v Alpah že tedaj, ko še ni bilo hotelov in smučarskih prog, zakaj so Rimjani mislili, da bodo ravno v teh krajih odnesli kakšno vojaško zmago, kdo je naučil Babenberžane moliti, zakaj so Habsburžani vzdržali 600 let v Avstriji in kako je to Avstrija vzdržala itd. Ta vprašanja z ilustracijami Dieterja Zehentmayerja in podkrepljena z številnimi zgodovinskimi dejstvi so deloma prikazana v tako satiričnem tonu, da marsikateri kabaret tega ne bi zmozel bolje.

Preteklo nedeljo, 30. maja, sta avtorja na literarnem zajtrku v k & k-centru v Šentjanžu brala iz knjige in med drugim povedala, da je tudi humor lahko sredstvo za posredovanje zgodovinskih »resnic«. Helena Verdel se poklicno ukvarja z izobraževanjem odraslih na Dunaju. Med drugim je tudi podpredsednica SPZ, Andreas Pittler pa je žurnalist in avtor.

Knjigo lahko kupite v »Naši knjigi« v Celovcu.

Vigredni koncert Bilke ob novi zgoščenki

Preteklo soboto je SPD Bilka vabila na vigredni koncert. Razlog je bil izredno razveseljiv: mešani in moški zbor društva sta posnela prvo zgoščenko pod naslovom »Vasica moja«.

Predsednik društva mag. Rupert Gasser je v ovitku zgoščenske zapisal:

»Ko smo izbirali pesmi za zgoščenko, nismo pozabili ljudi, ki so v zgodovini našega društva odločilno vplivali na razvoj zborovskega petja. Pri tem smo se spomnili predvsem Janka Ogrisa, ki je bil s svojim delovanjem desetletja

motor društvenega delovanja in čigar stoletnice smo se spomnili lani. Svoj stoti rojstni dan pa bi letos praznoval skladatelj, zborovodja in velik prijatelj našega društva, Pavel Kernjak, ki je imel vsa leta dober stik z našim društvom, z domačimi pevci nastopal na odrih dvojezičnega in slovenskega ozemlja«.

Vigredni koncert Bilke je izredno dobro uspel. Avla ljudske šole je bila nabito polna. Koncert je olepšal tudi Kvartet Rož. Po koncertu, ki se ga se je med drugim udeležila županja Stefka Quantschnig generalni konzul R Slovenije Jože Jeraj ter predsednik ZSO dr. Marjan Sturm, so društveniki vabili še na prijetno kramljanje ob dobri kapljici in prigrizku.

»Zaklad čarovnice Jezibabe«

Ob petindvajsetletnici mladinskega gledališkega in lutkovnega ustvarjanja na Koroškem je KKZ pripravila jubilejno predstavo »Zaklad čarovnice Jezibabe« (Pavel Polak). Mali muzikal s plesom, lutkami in maskami izvaja v režiji Tineta Varla igralke in igralci lutkovne skupine »Mi smo mi« iz Celovca, lutkarji KPD Šmihel, mladinske gledališke skupine SPD Radiše, Teatr brez ... in bivši lutkarji lutkovne skupine »lutke mladje« iz Celovca.

»Zaklad čarovnice Jezibabe«
REŽIJA: Tine Varl; LUTKE IN SCE-
NA: Breda Varl; igra skupina
»lutke mladje« iz Celovca

PREDPREMIERA: Farna dvorana
v Železni Kapli – 6. 6., 19.00
PREMIERA: Občinski center Šent-
rupert v Celovcu – 10. 6., 20.00
PONOVIŠČE: Občinski center
Šentrupert v Celovcu – 11. 6.,
ob 8.30, 9.45 in 11.00
Kulturni dom Danica v Šentpri-
možu – 15. 6., ob 9.00 in 10.30

DRAVOGRAD / POSVET O ZASVOJENOSTI

Beg pred problemi

V okviru vseslovenske akcije **Veter v laseh – s športom proti drogi**, je minulo sobota ta prireditev potekala tudi v Dravogradu. Z razširjanjem športnih aktivnosti naj bi mlade odvrčali od uživanja mamil, ki vodijo v pasivizacijo in odvisnost ter v številne težave, za marsikoga tudi usodne. Na to temo pa je v prostorih knjižnice tekla tudi okrogla miza, ki jo je organiziralo tukajšnje Društvo

negativnega ravnanja. Mladi so navajali, kaj jih moti, in med drugim izpostavili brezcilnost, razkorak med generacijami, nemožnost vpliva na pogoje življenja, vsiljene ambicije in podobno. Izoblikovalo se je nekaj odgovorov.

Obdobje odraščanja spremljajo težave, saj gre za merila, ki jim je v okolju treba zadostiti. Zato so odnosi med starši in otroki tudi konfliktni, če ne bi bili, se mladi ne bi osamosvajali.

umikajo. Kaj je potrebno spremeniti? Izpostavila se je brezcilnost mladih. Ne razvijejo dovolj interesnih področij, kar bi lahko popravili z drugačnim delom v šolah, kjer je preveč področij in kar vsa so zelo pomembna. Nadalje so cilji pogosto vsiljeni in nereálni in se z njimi mladi ne enačijo. Podobno je z ambicijami; izboriti si mesto je sicer normalno, a biti je treba pošten do sebe, ne pa da zadovoljiš le želje drugih. Posledica so stiske in patološki pojavi. V tem kontekstu je tudi težava pri izbiri poklica, ki je pogosto le statusni simbol in ne odraz nagnjenj. Kljub visokim naslovom to ne prinese zadovoljstva. Poklic pa je pomemben del človekove samopodobe.

Vplivanje na pogoje življenja npr. z bolj zgodnjo volilno pravico in mestom v parlamentu v »stranki mladih« je ob dejstvu, da v Sloveniji traja faza socialnega zorenja (ekonomske samostojnosti) dokaj dolgo, utopija.

Postavilo se je tudi vprašanje legalizacije drog kot načina zmanjšanja zanimanja zanje, pa tudi večje preglednosti. Rečeno je bilo, da gre za preveč kompleksno vprašanje. Debato pa je zaključil dr. Praper in za konec odgovoril na vprašanje, kako živeti, da bodo mladi prevzemali odgovornost zase. Osebnostna odgovornost se začne zgodaj, že pri otrokovem spoznanju, da je potrebno za sabo pospraviti, si redno umivati zobe itd. Saj brez razvite odgovornosti tudi svobode ni.

S. Š.

Okrogla miza o drogah v Dravogradu. Levo dr. Peter Praper

prijatelj mladine. Govorili so predvsem o vzrokih razširjanja uživanja tako dovoljenih kot tudi nedovoljenih drog ter o načinih urejanja družbenih odnosov, da ne bi prihajalo do odvisnosti od drog.

Pogovor je pripravila skupina ravnateljev gimnazijcev, ki je peljala dialog med seboj in s predstavniki lokalnih skupnosti, centrov za socialno delo, uradov za delo, šolskih svetovalnih služb, med katerimi sta bila tudi dr. Peter Praper, klinični psiholog s filozofske fakultete, sicer domačin, ter mag. Blanka Tišar iz Centra za socialno psihologijo pri Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. Iztočnica pogovora so bile vrednote mladih ter stiske, ki jih odraščajoči doživljajo ter ob tem posegajo po drogah. Izsledki raziskav sicer kažejo, da so pri vrhu vrednote: zdravje, prijateljstvo in mirno ter varno življenje. Po strokovni razlagi pa je skrb za zdravje vzpodbujena z množico informacij o ogroženosti, vprašanje pa je, kdaj bo prišlo tudi do odgovor-

li. Potrebno pa bo zblíževanje med generacijami in toleranca staršev do neke mere.

Ker droge omogočajo beg v pasivnost in povzročajo laganje samemu sebi, ob tem pa vemo, da je mehanizem bega še zelo veliko (npr. deloholiki, ki pa niso obsojani), se postavlja vprašanje, pred čem se mladi

30 let planinske kočice na Bleščeči

Gradnja planinske postojanke **Kočica nad Arihovo pečjo** na planini Bleščeči, ki te dni obhaja 30-letnico otvoritve, je zaradi raznih zaprek trajala kar pet let. Ena glavnih je bila neprevoznost ceste skozi grapo Reka. Obljuba, da jo bodo popravili, se ni izpolnila. Vendar smo se zanašali in upali na usposodbovitev ceste tako dolgo, da smo glede določil pogodbe prišli v

časovno stisko. Do konca oktobra 1968 bi kočica morala biti gotova, če ne, bi bila pogodba razveljavljena. In ves trud in stroški bi bili zaman.

Po podpisu pogodbe leta 1963 smo razvaline podrtega hleva takoj očistili grmovja in drevja. Naslednje leto smo zrnali zidove in jih pripravili za betoniranje betonskega venca. Leta 1965 smo s pomočjo gorenjskih planincev v izredno težkih pogojih s konjsko vprego spravili gradbeni material na planino in še isto leto pozno v jeseni betonirali zid in tako pripravili zidove za postavitve lesene kočice. Te delovne zmage smo bili zelo veseli, zato pa tem bolj poparjeni, ko so nam drugi dan žandarji prepovedali nadaljnjo gradnjo. Seveda smo imeli namen zaprositi za gradbeno dovoljenje, ampak šele tedaj, ko naj bi bila cesta usposobljena za traktorski prevoz lesa na planino. Vendar se tudi naslednje leto (1966) ni nič premaknilo. Kljub temu smo avgusta zaprosili za gradbeno dovoljenje. V mišljenju, da ga bomo dobili v štirinajstih dneh, kot se je to takrat prakticiralo. Dali so ga nam

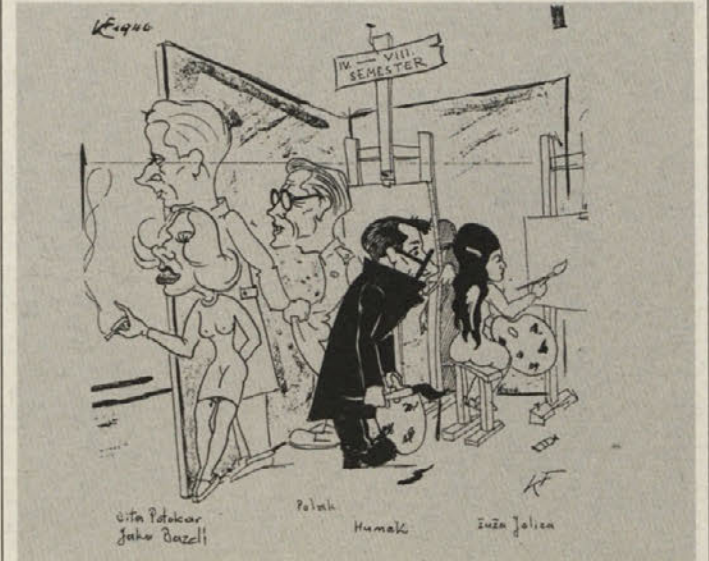
Pred 50 leti: prvi absolventi ALU v Ljubljani

Akademija likovnih umetnosti (ALU) je bila ustanovljena jeseni 1945. leta, medtem ko njeni zametki segajo še nekaj let nazaj. Glavni pobudnik za njeno ustanovitev je bil prof. Božidar Jakac (1899–1989), slikar in grafik, ki je bil tudi njen prvi rektor.

Leta 1947 so diplomirali prvi absolventi na novo ustanovljeni Akademiji. To so bili

ljanski Akademiji odnosno po vojni. Skupno jih je bilo 53. 1949. leta je tako postala ljubljanska akademija »polnoletna«. Vmes, 1948. leta, pa so diplomirali še štirje absolventi slikarji in sicer: Horvat Vera, Polak Oto, Šibila Janez in Šubic Ive.

Leta 1949 se je število absolventov na ALU povečalo. To so bili slušatelji, ki so bili sprejeti na akademijo leta 1945 po vojni, po njeni ustanovitvi. Prva leta so tvorili nekaj temelj akademije, brez katerih šola ne bi mogla obstajati.

Risba Franceta Kunaverja iz leta 1946 s skupino slikarjev višjega letnika ALU

Bazelj Jakob, Lavrič Alojz, Štrekelj Ivan, Vojsk Milan, Žuža Jelica, Humer Gabriel, Krajnc Milovan, Lipičnik Adalbert in Potokar Cita. Ker so ti študirali že na drugih akademijah, kot npr. v Münchnu, Zagrebu ali v Beogradu, jim je do konca študija manjkalo le še eno ali dve leti. Čez dve leti, leta 1949, pa so končali študij tudi tisti, ki so vsa štiri leta študirali na ljub-

Pred 50 leti je bila doba, ki je mnoge navdajala z upanjem, da ne bo več vojn. To je bila doba, ko se je razvijalo tovarništvo, ki so si ga po težkih letih vojne vsi želeli. Doba iskanja resnice, ki je bila vedno realna in realistično prikazana. Doba, ki je na vsakem koraku klicala k izgradnji porušene domovine, zato pa tudi doba vzajemnosti in medsebojne pomoči. M. de R.

Pismo bralca

Selski turnir – Friedl-turnir – Ivan MATKO-turnir

Vse lepo in prav, pač pa ...

Pred leti mi je prišla zamisel, da postavim na noge turnir za vse Selane. Imenoval sem ga »Selski turnir«. Selani vedo, kdo je ta turnir iničiral, so ga kratkoma prekristili v »Friedl-turnir«. Selani so se takrat šalili: »Friedl še umrl ni, pa že »Friedl-Gedenkturnier«. Meni je to kar dobro delo.

Moštva sem poimenoval takrat tako: »DAMPF« - Šajda, ker se je takrat od »žvižej« (Tomi Wasner) kar kadilo, če je igral nogomet, »DYNAMO« - Borovnica, »INTER« - Sredina (Kališnikov - Užni-

kov Toni je bil takrat navdušen INTER-fan), »BETON« - Cerkev (ker je »Kumčov« Erich imel takrat nogo trdo kot iz betona, ter »FC ŠKARBI-NA« pod načelstvom »ština« (Franci Dovjak – takrat znan kot »FLÜGELFLITZER«).

Športno društvo DSG-Sele-Zell je ta turnir kratkoma prekristila v »Ivan-Matko-turnir«. On ima sicer velike zasluge na društvenem področju – s »Friedl-turnirjem« ni imel dosti opravka. Da prerok v svoji domovini ne velja dosti, to je znano. Pač pa je postal ta turnir internacionalen, kar je jako razveseljivo. Z malim smo začeli, več je »gratalo« in to je razveseljivo.

S športnim pozdravom
Friedl Mak

VABILO

Izlet na Peč/Dreiländereck (1509 m)

Zbirališče: v soboto, 19. junija, ob 10. uri pri planinski koči TROMEJA severno nad Ratečami

set dni pred rokom je bila kočica postavljena. Brez pomoči gorenjskih planincev – akcijo je spet organiziral znani prijatelj koroških planincev Franjo Klojčnik – seveda sami ne bi mogli pravočasno postaviti kočice. Za to bratsko pomoč smo jim neizmerno hvaležni. Gradnja kočice na Bleščeči je bila edinstven primer tovariške, bratske pomoči planincev matične države planinski zamejski organizaciji. V nedeljo, 17. novembra, naj bi že bila otvoritev, preprečila pa jo je obilica snega. Preložili smo jo na naslednje leto junija meseca.

Slovesnosti sta bili kar dve, 1. in 8. junija. Udeležilo se ju je nad tisoč planincev, med njimi predsednik PZS dr. Miha Potočnik, predsednica SPD iz Trsta dr. Sonja Mašera in predsednik SPD iz Gorice Slavko Rebec. Zbrane planince je pozdravil predsednik Lubo Urbajs, slavnostni govornik je bil podpredsednik inž. Danilo Kupper, kočico blagoslovil pa je župnik Markic. Za kulturni okvir so poskrbeli logavaški pevci pod vodstvom Stanka Černica.

Lubo Urbajs

